

Jannetje Koelewijn: 'De hemel bestaat niet' Uitgeverij Atlas, Amsterdam 2011. ISBN 9789045019673 Zie ook: www.uitgeverijatlas.nl (Ouderenzorg/Dementie/PO)

Korte bespreking:

Cover: 'Liefdevol en meedogenloos. Zoals ze voor NRC Handelsblad zakenmannen ondervroeg, zo ondervroeg Jannetje Koelewijn jarenlang haar eigen vader. Waarom sloeg hij zijn zoons? Waarom mochten zijn dochters niet met open mond lachen? Waarom liep zijn vrouw bij hem weg? Waarom wilde hij zo graag in God geloven, maar kon hij het niet?

Wim Koelewijn (1929), zoon van een gereformeerde politiemann en kleinzoon van een Spakenburgse visser, streefde naar het hoogste. Al zijn kinderen liet hij studeren en zelf werd hij na zijn pensionering nog meester in de rechten. Aan het eind van zijn leven ziet hij wat hij verloren heeft. Hij neemt zijn vrouw, die is vergeten dat ze zijn gescheiden, nog één keer mee naar Parijs. En hij vraagt de dominee om voor hem te bidden.'

In *De hemel bestaat niet* vraagt Jannetje Koelewijn haar ouders naar hun verleden en zoekt ze met hen in het verleden naar de invloed van geloof, huwelijk, liefde, emancipatie, dementie. Boek van 288 pagina's.

Over de schrijfster:

Jannetje Koelewijn (1959) is redacteur bij NRC Handelsblad en publiceerde onder meer de interviewbundel 'De alledaagse dood : gesprekken over het einde van het leven'. Zie ook: http://nl.wikipedia.org/wiki/Jannetje_Koelewijn

Korte bespreking:

In dit boek schrijft Jannetje Koelewijn over haar familie, maar met name over het leven van haar ouders. Haar vader kwam uit een vissers familie te Bunschoten- Spakenburg, haar moeders familie waren boeren uit Friesland. Renske en Wim, kenden elkaar van de lagere school en trouwden in 1954. Ze woonden, net als hun ouders, in een huisje in Tuindorp- Oostzaan en krijgen zes kinderen, drie jongens en drie meisjes. Vader heeft een goede baan met een mooi salaris. In het begin is het gezin streng gereformeerd. Het geloof speelt een rol binnen het gezinsleven. Iedere zondag naar de kerk, uit de Bijbel wordt meerdere malen per dag gelezen, de kinderen worden streng opgevoed. Omdat in de Schrift staat: 'Kastijd uw zoon, wanneer er nog hoop is', maken lijfstraffen deel uit van de opvoedingspraktijken van Wim. Het dienende leven zorgt bij Renske voor groeiende frustratie en zelfs een *burn out*. In huize Koelewijn lopen de spanningen hoog op. Op een gegeven moment stapt Renske van het geloof af, gaat niet meer naar de kerk. De kinderen volgen maar vader niet. Moeder wil geëmancipeerder door het leven, heeft zelf een rijbewijs en gaat buitenshuis werken. Ze zet zich dan af tegen haar man, wil een eigen leven leiden, zoals haar moeder dat al bij haar vader had gedaan. En ook Wim heeft het moeilijk. Hoewel hij nog steeds bijbelcitaten op zijn lippen heeft liggen, bidt hij zonder te geloven. Tegelijkertijd is hij een liefhebbende man en zorgende vader: hij kookt hij en helpt bij de vaat, haalt iedere week bloemen voor Renske en legt zijn oudste dochter in detail uit hoe ze het nakomelingetje moet verzorgen. Op oudere leeftijd, wanneer de kinderen uit huis zijn en Wim gepensioneerd is, gaan haar ouders alsnog studeren. Door die studie raakt Renske ervan overtuigd dat ze bij Wim weg moet, en dat doet ze ook. Dat kan Wim slecht hebben, Renske is de liefde van zijn leven. Renske raakt steeds vergeetachtiger, moet in een verzorgingshuis gaan wonen en Wim blijft voor haar

zorgen. Aan het eind van het boek zijn Wim, Renske en Jannetje in Parijs, zoals ze dat vroeger ook wel deden. Wim wil zijn vrouw een dure nieuwe winterjas geven. Ze past een jas van bijna drieduizend euro; Wim staart haar smoorverliefd aan. 'Gommenikke, wat staat die jas je prachtig.' Jannetje kijkt naar hen en ziet een kreukelig kind in een te grote jas, een demente vrouw die met oude, gebaartjes voor de spiegel draait.

Citaten:

Pag.65-66: 'Op een dag probeer ik het toch bij mijn moeder. (...)Ik vraag of ze weet wat mijn oma had en of ze ervoor behandeld werd. 'Niemand wist wat mijn moeder had,' zegt mijn moeder. 'Maar ze werd wel behandeld.'

Pag. 174: 'Mijn vader bracht ons het geloof bij zoals alle gereformeerde vaders hun kinderen het geloof bijbrachten, maar dan fanatieker, zeker voor Amsterdamse begrippen. Nu denk ik: alsof hij zichzelf ervan probeerde te overtuigen dat het met zijn eigen geloof wel goed zou komen zolang hij ons maar alle zondagen mee naar de kerk nam, soms twee keer, en ons alle dagen uit de Bijbel voorlas, bij het ontbijt en bij het avondeten. Voor en na elke maaltijd bad hij hardop, en hij bad nog een keer als hij ons naar bed bracht. En nooit, nóóit liet hij ons ook maar iets van twijfel zien.'

Pag. 241: 'Zij was Renske Brak en ze was een zelfstandig mens naast haar man, niet onder hem. Mijn vader probeerde haar te kalmeren en zei dat hij haar aan iedereen als Renske Brak zou voorstellen, als dat een probleem was. Dat kon hij net zo goed laten, zei mijn moeder, want het zou toch niet helpen. Hij zou praten, zij mocht luisteren en als ze ook eens iets wilde zeggen, zou hij haar na drie woorden afkappen.'

Pag.261: "We zitten op het terras van een restaurant in Oranjewoud en ik vraag aan mijn ouders wat er in de laatste uren voor mijn moeders vertrek was misgegaan. Mijn moeder legt de menukaart neer en informeert waar ik het over heb.

'Is er wat misgegaan?'

'Uw huwelijk, moeder.'

'Is mijn huwelijk misgegaan?' Ze kijkt onzeker maar mijn vader en wacht tot hij wat zegt.

'Ja, Renske. Ons huwelijk is misgegaan.'

Extra:

<http://scriptor-boekrecensies.blogspot.nl/2014/10/jannetje-koelewijn-de-hemel-bestaat-niet.html>

'Hoe een tijdsgewricht mensen bespeelt en hoe mensen elkaar in beweging zetten, zijn thema's waarop boeken eindeloos kunnen variëren. Als talentvolle auteurs voor deze complementaire invalshoeken kiezen, dan boeien en ontroeren ze telkens weer. Dat geldt in hoge mate voor Jannetje Koelewijn. (...) Omdat het verhaal zich over meer dan één generatie uitstrekt, krijg je een goed beeld van de sociale en materiële veranderingen. (...) En ooit waren uitjes naar de huishoudbeurs in, en vakanties met de brommer. Later namen Wim en Renske meermaals de trein naar Parijs, de plek waar ze altijd gelukkig waren. De hemel bestaat niet is een boek over gemiste en ook nieuwe kansen. Maar boven alles is het een vertelling over liefde en vergetelheid. Het is trouwens aandoenlijk om oudere mensen schroomvallig woorden te horen zoeken voor verliefdheid en erotiek. Ook op andere momenten willen ze de vragen niet horen of

antwoorden ze ontwijkend. Net daardoor staan ze zo dicht bij de lezer. Het intieme van deze leeservaring wordt nog versterkt door de grote openheid en naturel die Jannetje Koelewijn in haar stijl legt. De laatste tientallen bladzijden werkt ze toe naar een letterlijk adem-benemende finale. Daaruit blijkt dat de kunst van het leven een Sisyphus oefening is en dat tragiek de gedaante kan aannemen van een Parijse manteau d'hiver!